

HARJAVALLAN KOULUKESKUKSEN ASEMAKAAVAN MUUTOS

HARJAVALLAN KAUPUNKI, LUONNOSVAIHEEN VASTINERAPORTTI

Projekti **Harjavallan koulukeskuksen asemakaavan muutos**
Projekti nro **1510081945**
Asiakirjatyyppi **Vastineraportti, luonnosvaihe**
Päivämäärä **10.04.2024**
Laatija **Heta Tuunanen, Jari Prehti**

SISÄLTÖ

1.	Lausunnot	1
1.1	Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 18.03.2024	1
1.2	Satakunnan museo, 19.03.2024	3
1.3	Satakuntaliitto, 19.03.2024	4
1.4	Turvallisuus ja kemikaalivirasto, 20.03.2024	5

1. Lausunnot

1.1 Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 18.03.2024

ELY-keskus pitää hyvänä, että kulttuuriympäristön arvoiltaan merkittävän suunnittelualan muutostarpeita on lähdetty tutkimaan asemakaavan muutoksella. ELY-keskus pitää kuitenkin tarpeellisena, että kaavaselostukseen täydennetään suunnittelussa esillä olleita vaihtoehtoja sekä nyt esillä olevaan kaavaratkaisuun päättymisen perusteet. Vaihtoehtoja riittäville piha-alueille olisi ELY-keskuksen arvion mukaan ollut mahdollisuus etsiä mm. kaava-aluetta laajentamalla.

Vaikutusten arviointia ELY-keskus esittää täydennettäväksi ilmastovaikutusten osalta siten, että kaavan vaikutukset sekä ilmastomuutoksen hillintään että sopeutumiseen arvioidaan. Poikkeamat osayleiskaavasta, esim. kevyen liikenteen reittien osalta, on tarpeen perustella.

ELY-keskus pitää hyvänä, että kaavahanketta varten on vuonna 2023 tehty Harjavallan koulukeskuksen rakennusinventointi. ELY-keskus katsoo kuitenkin, että selvityksessä esille tulleet arvot eivät vielä riittävästi näy kaavaratkaisussa huomioon ottaen suunnittelualan sijainti maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä.

Koulukeskuksen rakennusinventoinnissa vuodelta 2023 todetaan mm., että vuonna 1949 valmistuneella rakennuksella liikuntasalisiipineen on erityistä arkkitehtonista arvoa. Arvoa perustellaan etenkin sen suunnitteleella tunnetulla arkkitehdilla, professori Carolus Lindbergillä, joka ei tiettävästi suunnitellut Harjavaltaan muita rakennuksia. Kaavaluonnoksessa rakennus on kuitenkin vain osittain merkitty suojelumerkinnällä "sr-1". ELY-keskus katsoo, että kaavaselostuksessa ei ole esitetty riittäviä perusteluja suojelun supistamiselle. Nykyisessä asemakaavassa rakennuksen julkisivuilla olevien suojelumerkintöjen osittainenkin poistaminen tulee perustella.

Liikuntasalisiipi on merkittävä osa alkuperäistä koulurakennusta ja osa kokonaisuuden vanhinta kerrostumaa. Alakoulun 1980-luvulla valmistunut laajennus on sovitettu luontevasti koulun

vanhimpaan osaan, joten silläkin on merkitystä erityisesti katujulkisivun ja kaupunkikuvan kannalta. Rakennushistoriaselvityksessä on todettu 1980-luvun laajennuksen säilyneen hyvin.

ELY-keskus toteaa lisäksi näkemyksensä, että kaavan kaupunkikuvaa koskeva yleismääräys ei korvaa suojelumerkintöjä ja että rakentamista on syytä ohjata tarkemmin myös riittävillä kaavamääräyksillä, jotka turvaavat arvokkaan kulttuuriympäristön ominaispiirteiden säilymisen. Koulun vanhimman osan tulee jatkossakin säilyä kokonaisuuden dominanttina kaupunkikuvassa. Lisäksi ELY-keskus huomauttaa, että myös maakunnallisen inventoinnin ulkopuolelle jääneiden entisen lukion rakennusten paikalliset arvot tulee ottaa kaavaratkaisussa huomioon sopivilla kaavamerkinnoilla ja -määräyksillä.

Teknisenä huomiona ELY-keskus esittää suojelumääräyksen ”sr-1” sanamuotoa täsmennettäväksi siten, että siitä ilmenee selkeästi lausuntotarpeen koskevan julkisivuun kohdistuvia toimenpiteitä.

Kestävemmän liikkumisen edistämiseksi maankäytön suunnittelussa on hyvä kiinnittää erityistä huomiota kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen olosuhteiden parantamiseen ja houkuttelevuuteen. Kaavahankkeessa on hyvä tutkia liikenneverkkoa laajemmalla alueella esittelemällä pääsuunnat ja -reitit, joista koulun alueelle saavutaan pyörällä ja jalan. Esittelyssä on hyvä huomioida koululaisten käytössä olevat joukkoliikenteen pysäkit ja reitit niiltä saavuttaessa koululle. Myös saattoliikennejärjestelyt on hyvä esitellä kaavaselostuksessa.

Olennaista on suunnitella pysäköintijärjestelyt ja saattoliikenne selkeiksi ja mielellään yksisuuntaiselle liikenteelle sekä tunnistaa mahdolliset parannuskohteet kävelyn ja pyöräilyn reiteillä. ELY-keskus pitää hyvänä asiana, että kaavaluonnoksessa on annettu määräys pyöräpysäköinnistä. Määräyksessä pyöräpysäköinnistä on hyvä antaa myös laadullisia määräyksiä muun muassa sääsuojasta ja runkolukittavuudesta.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueen lausunto sisältyy tähän lausuntoon.

Vastine: Kaavaselostusta on täydennetty hankesuunnittelun ja asemakaavoituksen aikana tehdyllä tarkastelulla alakoulun vaihtoehtoisista sijainneista kohtaan *4.7.3 Vaihtoehtojen vertailu* sekä ilmastovaikutusten arvioinnilla kohtaan *7.8 Vaikutukset ilmastoon*. Yleiskaavasta poikkeamisen perusteluja on täydennetty kaavaselostuksen kohtaan *7.2 Vaikutukset suhteessa ylempään asteen kaavoihin*.

Perusteluja vuonna 1949 valmistuneen kansakoulun suojelun supistamisesta on täydennetty kaavaselostuksen kohtaan *7.9 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön, maisemaan ja kulttuuriperintöön*.

1980-luvulla valmistuneen alakoulun laajennusosan sekä 1960-luvulla valmistuneen lukion Myllykadun puoleiset julkisivut on kaavaehdotuksessa osoitettu kaupunkikuvan kannalta merkittäviksi rakennuksen julkisivuiksi merkinnällä sr-2. Merkintään liittyy kaavamääräys ”Rakennuksen julkisivuun kohdistuvien toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.”

Suojelumääräyksen sr-1 sanamuotoa on täsmennetty siten, että lausuntotarve koskee rakennuksen julkisivuja koskevia toimenpiteitä. Alueen kaupunkikuvallisia arvoja ja uudisrakentamisen soveltamista koskevia yleismääräyksiä on täydennetty määräyksellä ”Uudisrakentaminen tulee sovitaa kattomuodoltaan, räystäsratkaisultaan, aukotukseltaan, rakennusmateriaaleiltaan ja

värykseltään olemassa olevaan rakennuskantaan sekä määräyksellä ”Uudisrakentamisen tulee olla alisteista alueen vanhimmalle, suojellulle rakennusosalle”.

Kaavaselostuksen kohtaan 3.5.5 *Liikenne* on täydennetty suunnittelualueen lähiympäristön kävely- ja pyöräilyreitit sekä joukkoliikennepysäkit. Selostuksen kohtaan 7.5 *Vaikutukset liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen* on täydennetty arviointia vaikutuksista jalankulkuun ja pyöräilyyn. Tontin sisäisiä liikenne- ja pihajärjestelyjä on tutkittu viitesuunnittelun yhteydessä, ja ne ovat nähtävissä alustavassa luonnosasemapiirustuksessa kaavaselostuksen kuvassa 4–4. Selostuksessa on annettu suositus piha-alueiden jatkosuunnittelusta saattoliikenteen, pysäköintijärjestelyjen ja kävely- ja pyöräilyreittien turvallisuuteen ja toimivuuteen liittyen. Pyöräpysäköintiä koskevaa yleismääräystä on täydennetty määräyksellä polkupyöräpaikkojen järjestämisestä katettuina ja runkolukittavina.

1.2 Satakunnan museo, 19.03.2024

Satakunnan Museo pitää hyvänä, että suunnittelualueeseen sekä sen vaikutusalueen kulttuuriympäristö ja maisema-asiat sekä selvitysten keskeiset tulokset huomioitu selostuksessa kattavasti. Museo toistaa jo viranomaisneuvottelussa esittämänsä huomion siitä, että kaavamateriaalin liitteenä esitettyjen viitesuunnitelmien ja tilaohjelman perusteella koulutontin mittava uudisrakentaminen tulee toteutumaan laadukkaasti ja soveltuen hyvin olemassa oleviin koulurakennuksiin.

Satakunnan Museo näkee, että suunnittelualueella toteutettujen selvitysten keskeisiä tuloksia tulisi kuitenkin huomioida vielä kattavammin. Kaavaluonnoksessa vuonna 1949 valmistuneen kansakoulurakennuksen liikuntasalisiivestä on jätetty suojelumerkintä pois. Lähtökohtaisesti suojelumerkinnän poistaminen tarkoittaa, että rakennuksen tai rakennusosan ne arvot, joiden vuoksi rakennus on aikanaan suojeltu, ovat hävinneet tai vaihtoehtoisesti rakennuksen tai rakennusosan korjausaste vastaa uudisrakentamista.

Satakunnan Museo ymmärtää koulun liikuntasalisiiven uusiokäyttöön liittyvät ongelmat sekä rakennusosassa todettujen ongelmien että viitesuunnitelmissa esitettyjen ratkaisujen perusteella. Koska alakoulurakennuksen keskeiset rakennustaiteelliset ja kaupunkikuvalliset arvot on kuitenkin kiistatta osoitettu taustaselvityksissä ja kyseisen rakennusosan julkisivu on myös suojeltu nykyisessä asemakaavassa, tulee syyt suojelumerkinnän supistamiselle tältä osin perustella kattavasti.

Suunnittelualueen eteläosassa sijaitseva entinen lukio on hiljattain arvotettu lievemmin suojeltavaksi kohteeksi Satakunnan Museon toteuttamassa sodanjälkeisen kouluarkkitehtuurin teemainventoinnissa. Museo toistaa jo aloitusvaiheen viranomaisneuvottelussa esittämänsä kannan, että vaikka entinen lukiorakennus on jätetty paikallisesti merkittävänä maakunnallisen arvoaluerajauksen ulkopuolelle, tulisi se huomioida asianmukaisin suojelumerkinnöin asemakaavan muutoksen yhteydessä.

Lisäksi museo näkee, että koulukokonaisuuden varsinkin länteen avautuva kaupunkikuvallisesti merkittävä fasadi 1980-luvulla toteutettuine laajennusosineen tulisi huomioida kaavamääräyksissä siten, että myös 1980-luvun laajennusosan julkisivujen ominaispiirteiden säilymiseen sekä kokonaisuuden huomioimiseen tulisi kiinnittää huomiota mahdollisissa muutoksissa. Kaavan yleismääräyksissä on hyvä mainita, että kaava-alue kuuluu maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Vastine: Kaavaselostuksen kohtaan 7.9 *Vaikutukset rakennettuun ympäristöön, maisemaan ja kulttuuriympäristöön* on täydennetty perusteluja vuonna 1949 valmistuneen kansakoulun suojelumerkinnän supistamisesta.

1980-luvulla valmistuneen alakoulun laajennusosan sekä 1960-luvulla valmistuneen lukion Myllykadun puoleiset julkisivut on kaavaehdotuksessa osoitettu kaupunkikuvan kannalta merkittäviksi rakennuksen julkisivuiksi merkinnällä sr-2. Merkintään liittyy kaavamääräys *”Rakennuksen julkisivuun kohdistuvien toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.”*

Kaavan yleismääräyksiin on täydennetty koulukeskuksen olevan maakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö.

1.3 Satakuntaliitto, 19.03.2024

Satakunnan maakuntakaava, Satakunnan vaihemaakuntakaava 1 ja Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 ovat maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaan maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitetun kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta. Maankäyttö- ja rakennuslain 42 §:n mukaan yleiskaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Satakuntaliitto kiittää Harjavallan kaupungin Koulukeskuksen asemakaavamuutosta koskevasta lausuntopyyntöstä ja toteaa, että luonnosvaiheen ratkaisu on pääosin osayleiskaavan tavoitteen mukainen.

Osayleiskaavan laatimisen aikana ei ollut käytössä Satakunnan rakennusperintö 2005 luetteloa, joka toimi Satakunnan maakuntakaavan ja myöhemmin myös Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 osalta maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen osoittamisen tausta-aineistona. Maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön merkinnän suunnittelumääräyksen mukaan *kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.*

Asemakaavaselostuksessa (s. 45) on tuotu hyvin esille, että koulukeskuksella on kokonaisuudessaan historiallista arvoa ja se muodostaa kaupunkikuvallisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Satakuntaliitto pitää valitettavana ratkaisua, jossa maakunnallisesti merkittävää koulurakennusta ei suunnitella kokonaisuudessaan suojeltavaksi vaan asemakaavan luonnoksen ratkaisu mahdollistaa liikuntasiiven ja pihan puoleisen katoksen purkamisen.

Satakuntaliitto katsoo, että kaavaselostuksen asemakaavamuutoksen suhdetta maakuntakaavaan esittelevää osuutta (7.2) tulisi täsmentää ja täydentää perusteltaessa asemakaavamuutoksen ratkaisua maakuntakaavan suunnittelumääräykseen tarkemmin peilaten.

Satakuntaliiton näkemyksen mukaan koulukeskuksen rakennuskannasta myös paikallisesti merkittäviksi arvioidut kohteet tulisi huomioida suojelumerkinnän käyttöä harkittaessa

koulukeskuksen kokonaisuuden historiallinen kerroksisuus huomioiden. Satakuntaliitto esittää yleisiin määräyksiin lisättäväksi tieto siitä, että koulukeskus edustaa maakunnallisesti merkittävää kokonaisuutta. Satakuntaliitto katsoo, että täydennysrakentamisen ohjauksen varmistamiseksi tulee lisätä asemakaavan yleisiin määräyksiin suunnitteluperiaatteet, joiden kautta käsitellään uuden rakentamisen nivoutuminen ja alisteisuus suojeltaviin rakennuksiin. Lisäksi jatkosuunnittelussa tulee myös huolehtia ulkoilu- ja piha-alueiden riittävydestä.

Teknisenä huomiona Satakuntaliitto esittää kaavaselostuksessa tarkistettavaksi ja täydennettäväksi lähtökohtien esittelyssä maisemaa ja kulttuuriympäristöä koskevassa osuudessa (3.4) maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen tiedot (esim. kuva 3–8.), täsmentämällä myös lähtöaineistona käytetyn maakunnallisen kulttuuriympäristöinventoinnin nimi (Satakunnan rakennusperintö 2023 / Satakunnan rakennusperintö 2005)

Satakuntaliitolla ei ole Satakunnan maakuntakaavan, Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 ja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 perusteella Harjavalan koulukeskuksen asemakaavan muutosluonnoksesta muuta lausuttavaa.

Vastine: Kaavaselostuksen kohtaan 7.2 *Vaikutukset suhteessa ylemmän asteen kaavoihin* on täydennetty asemakaavaratkaisua suhteessa maakuntakaavaan. Perusteluja vuonna 1949 valmistuneen kansakoulun suojelumerkinnän supistamisesta on täydennetty selostuksen kohtaan 7.9 *Vaikutukset rakennettuun ympäristöön, maisemaan ja kulttuuriperintöön*.

1980-luvulla valmistuneen alakoulun laajennusosan sekä 1960-luvulla valmistuneen lukion Myllykadun puoleiset julkisivut on kaavaehdotuksessa osoitettu kaupunkikuvan kannalta merkittäviksi rakennuksen julkisivuiksi merkinnällä sr-2. Merkintään liittyy kaavamääräys *”Rakennuksen julkisivuun kohdistuvien toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.”*

Kaavan yleismääräyksiin on täydennetty koulukeskuksen olevan maakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö. Alueen kaupunkikuvallisia arvoja ja uudisrakentamisen sovittamista alueelle koskevia yleismääräyksiä on täydennetty määräyksellä *”Uudisrakentaminen tulee sovittaa kattomuodoltaan, räystäsratkaisultaan, aukotukseltaan, rakennusmateriaaleiltaan ja väritykseltään olemassa olevaan rakennuskantaan”* sekä määräyksellä *”Uudisrakentamisen tulee olla alisteista alueen vanhimmalle, suojellulle rakennusosalle”*.

Kaavaselostuksen kohtaan 7.4 *Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinympäristöön ja viihtyvyyteen* on täydennetty ohjeistus piha- ja ulkoilualueiden riittävyden varmistamisesta jatkosuunnittelussa. Välituntipihajärjestelyjä ja uuden alakoulun sijaintia on tarkasteltu hankesuunnittelun ja asemakaavoituksen yhteydessä ja esitelty selostuksen kohdassa 4.7.3 *Vaihtoehtojen vertailu*.

Kaavaselostuksen kohtaan 3.5.2 *Rakennettu ympäristö ja kulttuuriympäristö* on täydennetty lähtöaineistona käytettyjen inventointien nimillä.

1.4 Turvallisuus ja kemikaalivirasto, 20.03.2024

Tukes antaa lausuntonsa kemikaaliturvallisuuslainsäädännön näkökulmasta (390/2005). Alueen käyttötarkoitus ei muutu asemakaavamuutoksessa. Tukes ei näe estettä asemakaavan muutokselle. Uuden rakentamisen ohjaamisessa tulee huomioida rakennusten käyttäjien mahdollisuudet suojautua rakennuksen sisään ja estää kaasupilven leviäminen sisätiloihin

esimerkiksi ilmanvaihdon pysäyttämällä. Toimiminen kaasuvaaratilanteessa ja sisälle suojautuminen on opastettava rakennusten pelastussuunnitelmissa.

Vastine: Kaavaselostuksen kohtaan *3.6 Ympäristönsuojelu ja ympäristöhäiriöt* on täydennetty tiedoilla kaavamutosalueen sijoittumisesta konsultointivähykkeelle. Selostuksen kohtaan *7.4 Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinympäristöön ja viihtyvyyteen* on täydennetty, että rakennusluvan myöntämisen yhteydessä tulee huomioida rakennusten käyttäjien mahdollisuudet suojautua rakennusten sisään ja estää kaasupilven leviäminen sisätiloihin esimerkiksi ilmanvaihdon pysäyttämällä sekä rakennusten pelastusluvan yhteydessä tulee esittää opastus kaasuvaaratilanteessa toimimisesta ja sisätiloihin suojautumisesta.